

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi alkoholilain 3 §:n ja keskioluesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan alkoholilain ja keskioluesta annetun lain kotivalmistusta koskevia säännöksiä muutettaviksi.

Oluen kotivalmistusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että oluen valmistus sallittaisiin maltaiden ja muiden viljatuotteiden ohella myös näistä valmistetusta vierteestä ja vierreutteesta. Kotioluen, kotiviinin ja luvattomien kotivalmisteisten juomien eroa ehdotetaan täsmennettäväksi kieltämällä sokerin käyttö oluen valmistuksessa.

Kotiviinin valmistuksessa sallittujen valmistusaineiden luetteloa ehdotetaan laajennettavaksi niin, että hedelmien, marjojen, raparperin ja rypäleiden ohella valmistus voisi tapahtua myös muista kasvinosista lukuunottamatta viljaa ja juureksia sekä näistä valmistettuja tuotteita.

Ehdotetut muutokset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan heti kun ne ovat hyväksytyt ja vahvistetut.

---

**PERUSTELUT**

**1. Nykyinen tilanne, asian valmistelu ja ehdotetut muutokset**

**1.1. Nykyinen tilanne**

Alkoholilainsäädännössä alkoholijuoman valmistaminen kuuluu pääsäännön mukaan yksinoikeutena alkoholiyhtiölle. Tästä monopoli-periaatteesta on säädetty eräitä poikkeuksia, kuten alkoholilain 3 §:ssä (251/79) ja keskioluesta annetun lain 5 §:n 2 momentissa (252/79) säädetty oikeus valmistaa kotitaloudessa omaksi kotitarpeeksi olutta ja viiniä. Valmistus on kuitenkin sallittua vain tietyistä, laissa erikseen määritellyistä valmistusaineista eli raaka-

aineista. Näitä raaka-aineita ovat olutta valmistettaessa maltaat ja muut viljatuotteet sekä viiniä valmistettaessa tuoreet ja kuivatut hedelmät, marjat, raparperi ja rypäleet. Lisäksi voidaan käyttää sokeria, jonka määrä olutta valmistettaessa on rajoitettua, kun taas viiniä valmistettaessa mitään rajoituksia ei ole.

Kotivalmistusta käsittelevät lainkohdat saivat nykyisen sanamuotonsa 1 päivänä kesäkuuta 1979 voimaan tulleilla alkoholilain sekä keskioluesta annetun lain muutoksilla, jolloin valmistuksessa sallittujen raaka-aineiden luetteloa muutettiin ja näiden aineiden myynnin valvontaa koskevia säännöksiä täsmennettiin niin, että markkinoille joitakin vuosia aikaisemmin tulleet, kuluttajille tarkoitettut olut- tai

viiniuutetta sisältäneet niin sanotut valmispakkaukset tulivat silloin markkinoidussa muodossaan kielletyiksi.

Säännökset kotivalmistuksessa sallituista raaka-aineista ovat kuitenkin osoittautuneet osittain vaikeasti valvottaviksi ja tulkinnanvaraisiksi. Lain tarkoitus toteutui varsin hyvin viinipakkausten osalta. Tällaisissa pakkauksissa viiniute on korvattu kuivatuilla hedelmillä, jolloin valmistus on muodostunut vaikeammaksi ja se on myös muuttunut enemmän perinteisen kotiviinin valmistuksen kaltaiseksi. Olutuotteita sen sijaan on ryhdytty myymään miedon oluen valmistukseen, jolloin alkoholilain säännösten ei katsota rajoittavan toimintaa. Käytännössä näistä pakkauksista valmistettaneen edelleen pääasiassa vahvaa olutta tai keskioletta.

Eniten epäselvyyksiä lain valvonnassa on aiheuttanut sahtivierteen asema. Sahtialueella sahtivierrettä on myyty niin ennen lainmuutosta kuin sen jälkeenkin viranomaisten puuttumatta asiaan. Muutamilla paikkakunnilla myyntiin tarkoitettun sahtivierteen valmistus on saanut puoliteollisen luonteen. Vierteen luvallisuus on kuitenkin toisaalta tullut konkreettisesti esille, kun Oy Alko Ab on ryhtynyt myöntämään valmistuslupia sahdin teolliseen valmistukseen. Nämä sahdin valmistajat pitävät kustannussyistä tärkeänä saada myydä valmisteveron sisältävän valmiin sahdin ohella myös sahtivierrettä valmisteverottomaan hintaan. Oy Alko Ab ei kuitenkaan ole tällaista toimintaa valmistussopimuksissa sallinut, sillä yhtiölle asiasta 24 päivänä maaliskuuta 1987 antamassaan lausunnossa sosiaali- ja terveysministeriö yhtyen oikeusministeriön asiasta antamaan lausuntoon katsoo, että alkoholilain mukaan sahtivierteen kaupan pitäminen ja sahdin valmistaminen ostetusta vierteestä on sinänsä kiellettyä.

Sosiaali- ja terveysministeriön sekä oikeusministeriön kannanottojen jälkeen sahtivierrettä valmistavien yritysten toiminnasta käynnistetyn poliisitutkinnan tuloksena paikalliset syyttäjät ovat tehneet asiasta syyttämättäjättämisspätöksen. Sahtivierteen valmistus jatkuu siten entisellään.

## 1.2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 24 päivänä maaliskuuta 1988 työryhmän selvittämään

ristiriitaisten viranomaistulkintojen synnyttämää tilannetta. Työryhmä, jossa olivat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö ja alkoholiyhtiö, toteaa mietinnössään (Työryhmämuistio 1988:25, sosiaali- ja terveysministeriö), että alkoholilaissa olevaa perusajatusta, jonka mukaan oluen kotivalmistuksen tulisi perustua perinteisiin, jalostamattomiin raaka-aineisiin, ei enää ilmeisesti pidetä mielekkäänä. Työryhmä katsoo myös säännöksen alkoholipoliittisen merkityksen vähäiseksi ja esittääkin oluen kotivalmistuksen sallimista myös toisen laillisista raaka-aineista tekemistä puolivalmisteista.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi työryhmän mietinnössään tekemästä ehdotuksesta alkoholilain muuttamiseksi lausunnon oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, alkoholiyhtiöltä sekä Suomen Raittiusjärjestöjen Liitto r.y.:ltä. Lausunnonantajista oikeusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö sekä sisäasiainministeriö puolsivat työryhmän esittämää lainmuutosta sellaisenaan. Alkoholiyhtiö puolsi myös esitettyjä muutoksia, mutta esitti lisäksi samalla harkittavaksi kotivalmistuksen käsitteen laajentamista eräiltä osin. Suomen Raittiusjärjestöjen Liitto r.y. puolsi lain muuttamista esitetyllä tavalla, mutta katsoi, että vierteen ja vierreutteen hintapolitiikassa tulisi noudattaa normaalia alkoholijuomien verotusta.

## 1.3. Ehdotetut muutokset

Tämä esitys noudattaa työryhmän tekemää ehdotusta. Alkoholilain 3 §:n 1 momentin ja keskioleusta annetun lain 5 §:n 2 momentin muutoksilla pyritään poistamaan kotioluen raaka-ainekesymykseen liittyvät ristiriitaisuudet sallimalla oluen valmistus vierteestä ja vierreutteesta. Samanaikaisesti ehdotetaan sokeiden käyttö kiellettäväksi oluen valmistuksessa. Kiellon tarkoituksena on selvästi erottaa sallittu kotivalmisteinen olut edelleen kielletyistä kotivalmisteisista juomista ja välivalmisteista, kuten kiljuista tai pontikkamäskeistä.

Alkoholilain 3 §:n 2 momentissa säädetään kotiviinin valmistuksessa sallituista raaka-aineista. Lainkohdan katsotaan kieltävän eräiden perinteisten kotiviinilajikkeiden, kuten voikukkaviinin valmistuksen. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että hedelmien, marjojen, raparperin ja rypäleiden lisäksi sallittai-

siin myös muiden kasvinosien käyttö lukuunottamatta viljaa, juureksia tai näistä valmistettuja tuotteita. Sallittuja olisivat kuitenkin edelleenkin vain tuoreet tai kuivatut kasvinosat, kun taas erilaisten uutteiden, mehujen ja mehutiivisteiden käyttö kotiviiniin raaka-aineena säilyisi kiellettyinä.

## 2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

### 2.1. Valtiontaloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Lainmuutos kuitenkin ilmeisesti lisää jonkin verran oluen kotivalmistusta, jolloin välillisesti se voi pienentää valtion alkoholituloja olutveron ja Oy Alko Ab:n ylijäämän osalta. Valmistuksen arvioidaan lisääntyvän vuositasolla korkeintaan kahdella-kolmella miljoonalla litralla, mikä teollista olutta korvaavaksi laskettuna merkitsisi vajaan yhden miljoonan markan vuotuista alkoholitulojen vähentymistä.

### 2.2. Elinkeinotoimintaan kohdistuvat vaikutukset

Alkoholiyhtiön kanssa solmitun valmistussopimuksen nojalla sahtia valmistavien tehtaiden kannattavuus on osoittautunut riittämättömäksi. Viidestä toimintansa aloittaneesta tehtaasta kaksi on jo lopettanut sahdin tuotannon. Sahtivierteen myynnin mahdollisuus saattaa parantaa näiden tehtaiden kannattavuutta niin, että toiminta olisi ainakin joillakin tehtailla mahdollista.

## 3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan saatettaviksi voimaan heti kun ne ovat hyväksytyt ja vahvistetut.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

# 1.

## Laki

### alkoholilain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1968 annetun alkoholilain (459/68) 3 §, sellaisena kuin se on 2 päivänä maaliskuuta 1979 annetussa laissa (251/79), näin kuuluvaksi:

#### 3 §

Tämän lain estämättä saa kotitaloudessa omaksi kotitarpeeksi ainoastaan maltaista ja muista viljatuotteista sekä näistä valmistetusta vierteestä ja vierreutuksesta valmistaa olutta yksinomaan käymisen avulla niin, että juoman alkoholi muodostuu vain siitä sokerista, joka on syntynyt käytetyistä valmistusaineista.

Kotitaloudessa saa omaksi kotitarpeeksi valmistaa viiniä ainoastaan tuoreista tai kuivatuisista hedelmistä, marjoista, raparperista, rypäleistä ja muista kasvinosista, ei kuitenkaan

viljasta, juureksista tai näistä valmistetuista tuotteista. Valmistuksen tulee tapahtua yksinomaan käymisen avulla ja siten, että sanotut valmistusaineet tai niiden käymisen yhteydessä syntyneet maku- ja aromiaineet ovat juomassa selvästi havaittavissa.

Tämä laki tulee voimaan           päivänä  
kuuta 19 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

## 2.

**Laki****keskioluesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* keskioluesta 26 päivänä henäkuuta 1968 annetun lain (462/68) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 2 päivänä maaliskuuta 1979 annetussa laissa (252/79), näin kuuluvaksi:

5 §

muodostuu vain siitä sokerista, joka on syntynyt käytetyistä valmistusaineista.

— — — — —  
Kotitaloudessa saa omaksi kotitarpeeksi ainoastaan maltaista ja muista viljatuotteista sekä näistä valmistetusta vierteestä ja vierreutteesta valmistaa keskiolutta yksinomaan käymisen avulla niin, että juoman alkoholi

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä kuuta 19 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 18 päivänä toukokuuta 1990

**Tasavallan Presidentti**

**MAUNO KOIVISTO**

Ministeri *Tuulikki Hämäläinen*

## 1.

## Laki

### alkoholilain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 26 päivänä heinäkuuta 1968 annetun alkoholilain (459/68) 3 §, sellaisena kuin se on  
 2 päivänä maaliskuuta 1979 annetussa laissa (251/79), näin kuuluvaksi:

#### *Voimassa oleva laki*

##### 3 §

Tämän lain estämättä saa kotitaloudessa omaksi kotitarpeeksi ainoastaan maltaista ja muista viljatuotteista valmistaa olutta yksinomaan käymisen avulla niin, että juoman alkoholi muodostuu pääasiassa siitä sokerista, joka on syntynyt valmistuksessa käytetyistä maltaisista ja niiden ohella käytetyistä muista viljatuotteista.

Kotitaloudessa saa omaksi kotitarpeeksi valmistaa viiniä ainoastaan tuoreista tai kuivatusta hedelmistä, marjoista, raparperista ja rypäleistä. Valmistuksen tulee tapahtua yksinomaan käymisen avulla ja siten, että sanotut valmistusaineet tai niiden käymisen yhteydessä syntyneet maku- ja aromiaineet ovat juomassa selvästi havaittavissa.

#### *Ehdotus*

##### 3 §

Tämän lain estämättä saa kotitaloudessa omaksi kotitarpeeksi ainoastaan maltaista ja muista viljatuotteista *sekä näistä valmistetusta vierteestä ja vierreutusteesta* valmistaa olutta yksinomaan käymisen avulla niin, että juoman alkoholi muodostuu *vain* siitä sokerista, joka on syntynyt *käytetyistä valmistusaineista*.

Kotitaloudessa saa omaksi kotitarpeeksi valmistaa viiniä ainoastaan tuoreista tai kuivatusta hedelmistä, marjoista, raparperista, rypäleistä *ja muista kasvinosista, ei kuitenkaan viljasta, juureksista tai näistä valmistetuista tuotteista*. Valmistuksen tulee tapahtua yksinomaan käymisen avulla ja siten, että sanotut valmistusaineet tai niiden käymisen yhteydessä syntyneet maku- ja aromiaineet ovat juomassa selvästi havaittavissa.

---

*Tämä laki tulee voimaan      päivänä  
 kuuta 19 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen  
 täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.*

---

## 2.

**Laki****keskioluesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* keskioluesta 26 päivänä heinäkuuta annetun lain (462/68) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 2 päivänä maaliskuuta 1979 annetussa laissa (252/79), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

5 §

Kotitaloudessa saa omaksi kotitarpeeksi ainoastaan maltaista ja muista viljatuotteista valmistaa keskiolutta yksinomaan käymisen avulla niin, että juoman alkoholi muodostuu pääasiassa siitä sokerista, joka on syntynyt valmistuksessa käytetyistä maltaista ja niiden ohella käytetyistä muista viljatuotteista.

Kotitaloudessa saa omaksi kotitarpeeksi ainoastaan maltaista ja muista viljatuotteista *sekä näistä valmistetusta vierteestä ja vierreutteen* valmistaa keskiolutta yksinomaan käymisen avulla niin, että juoman alkoholi muodostuu *vain* siitä sokerista, joka on syntynyt *käytetyistä valmistusaineista*.

*Tämä laki tulee voimaan      päivänä  
kuuta 19 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen  
täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.*